Könyvek között

Múlt, jelen és jövő könyvei

Mostanában gyakran eszembe jut az a kicsi könyvtár, ahol gyerekkoromban hosszú-hosszú délutánokat voltam képes eltölteni, amíg végre valahára kiválasztottam azt az öt-hat kötetet, amely valamilyen oknál fogva ígéretesnek tűnt nekem, amelyeket — mint valami hadizsákmányt, győztes-boldogan, izgatottan és elégedetten cipeltem haza. Az egyiknek jól ismertem az íróját, a másiknak sokat ígérő volt a címe, a harmadikban izgalmas illusztrációkat fedeztem fel. Kéthetente megfordultam abban a szűk, rendetlen kis könyvtárban, amely éveken át a második otthonom volt...

Ma, amikor felnőtt fejjel is sok gyerekkönyvet, ifjúsági regényt és ismeretterjesztő művet olvasok el, felötlik bennem a kérdés, vajon gyerekként — ott, abban az otthonos, minden szögletében ismerős kis helyiségben kézbe véve, elől-hátul szemrevételezve, elolvasásra méltónak ítélném-e azokat a könyveket, amelyeket a Móra Kiadó mostanában jelentetett meg a tizenéves olvasóknak. A Delfin Könyvek sorozata már az én gyerekkoromban is létezett, és biztosan örültem volna egy olyan kötetnek, mint amilyen a *Szigeti veszedelem*. Ilyen című eposzt 1644-ben írt gróf Zrínyi Miklós, aki nemcsak kiváló költő, hanem jeles hadvezér és tehetséges politikai író is volt. Ez a költő-hadvezér-politikus dédunokája volt annak a Zrínyi Miklósnak, aki 1566-ban hősiesen védte Szigetvárt a törökökkel szemben, míg végül hősi halált halt vitézeivel együtt.

Nos, ezt a régies, felnőtteknek is nehezen olvasható elbeszélő költeményt „a nagy mesemondó", Benedek Elek átültette korszerűbb, XX. századi nyelvre, megőrizve az eredeti, barokk hősköltemény minden egyes fontos epizódját, hangulatát és mondandóját — énekről énekre haladva, gyakran idézve is a nagyszerű XVII. századi alkotásból. Benedek Elek olyasféle munkát végzett, mint előtte a Lamb testvérek, akik Shakespeare drámáit költötték át elbeszélésekké, vagy utána Szabó Árpád, aki az Iliász és az Odüsszeia meséjével ismertette meg a gyerekolvasókat, akik még nem érthetik, nem élvezhetik eredetiben ezeket a világirodalmi remekeket. Remélhetőleg a Benedek-féle Zrínyiász olvasói közül mind többen meg fognak ismerkedni majd a zseniális alapművel is.

Mint említettem, az ember gyakran választ olvasnivalót a szerző neve alapján. Ha Lipták Gábor-kötet akad a kezünkbe, rögtön tudjuk, mire számíthatunk. A szerző különféle hazai tájegységek regéit, érdekes történeti eseményeit dolgozta fel elbeszélések formájában. *A miskolci kalmár* című posztumusz kötetében három izgalmas történetet talál az olvasó. A népszerű ifjúsági író — mint a cím is mutatja — ezúttal Észak-Magyarországra kalauzol el bennünket. Az első rész egy talpraesett, talpig becsületes, görög származású

kereskedőifjúról szól, aki rablókkal szembeszállva szerzi vissza szerelmese vagyonát. A második elbeszélés színtere a történelmi tanulmányainkból jól ismert Sárospatak, ahol egy betegeskedő fazekasmester készíti utolsó remekét. A harmadik rész főhőse egy ugyancsak fiatal ötvös, aki művésze szakmájának, mégsem akarják felvenni a céhbe, mert egykori mesterének bűne őt is beárnyékolja. Azért élvezetes olvasmányok ezek, mert régi hétköznapokat, érdekes mesterségeket elevenít föl bennük Lipták Gábor, kultúrhistóriai kulisszák között pedig hús-vér, szenvedő, szerelmes, hitükben, hivatásukban kitartó, példamutató emberek mozognak.

A múltból „ugorjunk" egyenest napjaink Magyarországába — egy mai kamaszregény segítségével! Nagy Katalin *Szív a kerítésen* című kötete a tizenévesek népszerű Pöttyös sorozatában látott napvilágot. Ebben a könyvecskében egy jópofa, meglehetősen művelt és szimpatikus srác, egy hetedikes fiú titkos feljegyzéseit ismerhetjük meg, amint beszámol egy filmezés legérdekesebb eseményeiről, majd arról, hogyan vendégeskedett szerelmének, egy bizonyos Vikinek a családjánál, vidéken. A derűs és elgondolkodtató történet magában hordozza mindazokat az erényeket, amelyeket Nagy Katalin korábbi műveiben (Vakarcs, Tűrhető Lajos, A világ legrosszabb gyereke) oly nagyra értékelhettünk.

Szó volt már múltról, jelenről — nem maradhat ki könyvszemlénkből „a jövő", azaz a fantasztikus regény műfaja sem. László Endre Szíriusz-sorozatának újabb epizódjában (a XXV. században és Hold Államban) a Négyek Tanácsa (régi ismerőseitek: Liuna, Berci, Pierre és Pinton) ezúttal is fölöttébb rejtélyes ügyben nyomoz. Mit gondoltok, valóság-e vagy látomás a holdbéli ősember? Miféle titokra derítenek fényt az ifjú nyomozók a *Szíriusz és az ősember* című kötetben?

Varietas delectat — azaz: a változatosság gyönyörködtet, így szól a régi latin szólás. Bizonyosan érvényes ez a bölcs megfogalmazás az olvasásra. Különféle könyvekről ejtettem szót írásomban — kíváncsi vagyok, vajon közülük melyiket vagy inkább melyeket viszitek haza Ti elolvasni ezek után a Ti megszokott kis könyvtáratokból.

Cs. A.

A Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa (IBBY) magyar bizottságának *„Az év gyermekkönyve – 1989"* elnevezésű díját a tagszervezetek képviselőiből alakult társadalmi zsűri a következő alkotóknak ítélte:

***Lázár Ervin*nek a Bab Berci kalandjai c. művéért (gyermekkönyv)**
***Mezey Katalin*nak a Levelek haza c. művéért (ifjúsági regény)**
***Gaál Évá*nak a Vakkancs szétnéz Budapesten c. mű grafikai megformálásáért (illusztráció)**
***Rigó Bélá*nak a Zengő Ábécé c. mű szövegéért (gyermek ismeretterjesztő)**
***Borbély Sándor*nak az Így élt Ady Endre c. művéért (ifjúsági ismeretterjesztő)**
